

Praha-Žižkov, 4. 8. 2019
P. Jareš

Farizeus a celník *L 18, 9 – 14*

Pán Ježíš tu mluví k lidem, kteří si zakládají na své domnělé spravedlnosti. Spoléhají se sami na sebe, že jsou dostatečně spravedliví. Podléhají dojmu, že nepotřebují, aby jim Bůh nějak moc odpouštěl. Spíš mají pocit, že by je Bůh měl za jejich pěkné chování pochválit a odměnit. Na ty ostatní, kteří se nechovají tak pěkně, se dívají svrchu – pohrdají jimi. Toto pohrdání vyplývá z toho, že se s ostatními lidmi srovnávají. Dá se říct, že Ježíš zde mluví ke slušným lidem. Mluví ke slušným lidem, kteří jsou si dobře vědomi toho, že nedělají tak špatné věci jako někdo. A právě kvůli nim říká Ježíš podobenství o dvou mužích, kteří se šli modlit do chrámu. Představují dvě odlišné cesty, po nichž se člověk může ubírat k Bohu. Dva přístupy, s nimiž můžeme v neděli přicházet do modlitebny nebo do kostela.

Ježíš si pro své podobenství vybral dva protikladné typy lidí. Asi už nemohl zvolit ostřejší kontrast. První z nich představuje někoho, koho si lidé váží, vzhlížejí k němu a pro jeho zbožnost ho obdivují. Druhý je naopak někdo, koho lidé nenávidí a kým pohrdají. Co do počtu byli farizeové mezi Židy výraznou menšinou (v době narození Pána Ježíše jich prý bylo jen něco přes 6 000), měli však rozhodující vliv na židovskou zbožnost. Byli přepečliví v dodržování všech psaných i nepsaných zákonů židovství. Většina Židů je jistě vnímala dobře, jako opravdově zbožné lidi (srov. Mt 23, 5 – 7. 28). Takovým poctivým farizejem býval před svým obrácením i apoštol Pavel (srov. Sk 26, 5; Ga 1, 13n; F 3, 5).

Celníci však byli mezi lidmi značně neoblíbeni. Vybírali daně a všelijaké poplatky pro Římany, v jejichž područí tehdy Židé žili. Už to samo by jistě stačilo jako důvod k nenávisti. Systém vybírání daní byl ale ještě navíc nastaven tak, že výběřčím umožňoval značné osobní obohacení na úkor plátců. Zkrátka se vědělo, že celníci obírají lidi. Obzvlášť pohrdaní byli Židé, kteří vybírali daně od svých krajanů. Hledělo se na ně jako na zrádce a jako na ty, kdo se dopustili velezrady vůči Bohu. V rabínských spisech byli celníci důsledně stavěni do jedné řady s lupiči.

Jaké dvě postavy by si Ježíš do svého podobenství asi vybral dnes? Každý z nás má patrně sklon k určitým lidem vzhlížet a jinými naopak pohrdat. Na místě farizeje by dnes mohl být příkladný člen církve, který se opravdu snaží být dobrým křesťanem. Na místě celníka třeba soused, který za minulého režimu spolupracoval s Stb. Ale možná bychom si do podobenství dosadili úplně jiné postavy.

Farizeus ve své modlitbě mluví vlastně jen o sobě. Z jeho slov můžeme vycítit, že sám sebe obdivuje. Děkuje Bohu za to, že není jako ostatní lidé, kteří dělají

hodně špatné věci. Zařadil mezi ně i celníka, který se opodál modlil svoji kající modlitbu. Srovnává se s ostatními lidmi a vychází z toho velmi dobře. Když se budeme srovnávat s lidmi, vždycky najdeme někoho, kdo dělá horší věci než my. Právě jako takzvaně slušní lidé máme v tomto ohledu širokou paletu výběru. A tak lidé říkají, že nikoho nezabili, nikoho neokradli atd. Tak to může fungovat, když se srovnáváme pouze s lidmi. Když se však začneme porovnávat s Bohem a s jeho spravedlností, naše domnělá spravedlnost se brzy zhroutí. Farizeus Bohu také připomíná své zbožné skutky – půst dvakrát do týdne a odevzdávání desátků ze všeho, co získal. Nechválí ale Boha. Neobdivuje Boží dílo. Obdivuje spíše to, co dokázal sám. O nic se Boha neprosí. Přicházíme – li k Bohu s tímto postojem, pak naše modlitby nejsou rozhovorem s Nebesy, ale pouhou samomluvou.

Naopak celník se neodvažuje ani vzhlednout k Bohu. Na znamení zármutku nad svou hříšností se bije do prsou. A na rozdíl od farizeje prosí Boha o milost: „*Bože, slituj se nade mnou hříšným.*“ (L 18, 13b ČEP) Z farizeovy modlitby na nás dýchá pýcha. Z modlitby celníka k nám vane stejný duch, jako z Davidových žalmů (zejména Ž 51). Celník se od farizeje liší tím, že si uvědomuje svoji ztracenost. Ví, že si od Boha nic dobrého nezaslouží. Jedinou jeho nadějí je Boží milosrdenství, Boží slitování. To je přístup, který nám Pán Ježíš doporučuje. Projevem Božího milosrdenství bylo, že k nám poslal svého Syna, aby zemřel za naše hříchy. Před Bohem se můžeme stát spravedlivými pouze tehdy, když k němu přicházíme jako ti, kdo mu nemají co nabídnout. Když věříme, že naší jedinou nadějí na odpuštění je očišťující moc nevinné krve Pána Ježíše.

Pán Ježíš říká, že do svého domu odešel ospravedlněn (tedy zbaven veškeré viny) celník a nikoliv farizeus. Farizeus Boha o nic neprosil, a také nic nedostal. Celník prosil a dostal. Prosil ne jako ten, kdo si něco nárokuje, ale jako ten, kdo je závislý na Boží lásce a ušlechtilosti. Farizeus byl tím, kdo se povyšoval, a tak ho čekalo ponížení. Celník byl tím, kdo se ponížil, a tak ho čekalo povýšení. Jak přicházíme k Bohu my? Cesta farizeje je jen slepou uličkou, kde nakonec skončíme zase jen sami u sebe. Jací jsme do shromáždění přišli, takoví zase odcházíme. Cesta celníka vede do blízkosti Pána Ježíše Krista, který nás může proměnit v jiné lidi.